B.Ed

Question Papers

Semester-2nd

May, 2017

Scanned with CamScanner

Roll No. .....

Total No. of Pages : 3

PC 6091-M

K-10/2057

SOCIOLOGICAL PERSPECTIVE IN EDUCATION–VIII

Semester–II

Time Allowed : Three Hours] [Maximum Marks : 70

Note :– Attempt *five* questions in all selecting at least *two* questions each from Sections A and B. Question No. 9 from Section C is compulsory.

SECTION—A

1. Give the concept of Sociology of Education. Give its scope. 5+5
2. What are the characteristics of culture ? Describe the process of acculturation. Give examples. 6+4
3. What is social stratification ? Give the detailed examples of social stratification on the bases of caste and gender in India. 4+3+3
4. Write an essay on natural versus social inequalities in Independent India. 10

SECTION—B

5. What steps have been undertaken to remove inequality of access and opportunity in education under the current Five Years Plan ? 10
6. What are the salient features of RTE 2009 ? 10
7. Give the concept of Sustainable Development. What is its importance ? 5+5
8. Discuss in detail Delor's Commission Report. 10

[P.T.O.

Scanned with CamScanner

SECTION—C

9. Answer the following questions in about 75 words each :

(a) Give the different approaches of Sociology of Education.

(b) What role has propaganda in the spread of culture ?

(c) What is enculturation ?

(d) Describe stratification on the basis of class in India.

(e) Describe stratification on the basis of religion in India.

(f) Describe the inequalities existing in the access to education in Independent India.

(g) What causes are responsible for creating unequal opportunities to the access of education in Independent India ?

(h) What are the bottlenecks in the implementation of RTE 2009 ?

(i) How can education spread awareness towards sustainable development ?

(j) Describe learning to know. 3×10=30

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ:- ਭਾਗ ਓ ਅਤੇ ਅ ਵਿਚੋਂ **ਦੋ-ਦੋ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਭਾਗ ਏ ਸਾਰਾ ਕਰੋ।

ਭਾਗ—ਓ

1. ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸਮਾਜ-ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਜ-ਖੇਤਰ ਵਿਚਾਰੋ। 5+5
2. ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਲੱਛਣ ਕੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ? ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀਕਰਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚਾਰੋ ਅਤੇ ਢੁੱਕਵੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦਿਉ। 6+4
3. ਸਮਾਜਿਕ ਦਰਜੇਬੰਦੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜਾਤ ਅਤੇ ਲਿੰਗ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਦਰਜੇਬੰਦੀ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨਾਲ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ। 4+3+3
4. ਸੁਤੰਤਰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਿਰਤਿਕ ਬਨਾਮ ਸਮਾਜਿਕ ਨਾਬ੍ਰਾਬਰੀਆਂ 'ਤੇ ਇਕ ਨਿਬੰਧ ਲਿਖੋ। 10

ਭਾਗ—ਅ

5. ਚਲੰਤ ਪੰਜ ਸਾਲਾ ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਤੀ ਪਹੁੰਚ ਸੰਭਵ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਅਵਸਰਾਂ ਬਾਰੇ ਨਾਬ੍ਰਾਬਰੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਹਨ ? 10
6. RTE 2009 ਦੇ ਉਘੜਵੇਂ ਲੱਛਣ ਕੀ ਹਨ ? 10
7. ਨਿਭਣਯੋਗ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ। ਇਸ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ ? 5+5
8. Delor ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ। 10

ਭਾਗ—ਏ

9. ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਲਗਭਗ 75 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ :

(ਓ) ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸਮਾਜ-ਵਿਗਿਆਨ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਭਿੰਨ ਪਹੁੰਚਾਂ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ।

(ਅ) ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਫੈਲਣ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਕੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ?

(ਏ) ਸੱਭਿਆਚਾਰੀਕਰਣ (Enculturation) ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?

(ਸ) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਜਮਾਤ ਆਧਾਰਿਤ ਦਰਜੇਬੰਦੀ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ।

(ਹ) ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਧਰਮ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਦਰਜੇਬੰਦੀ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

(ਕ) ਸੁਤੰਤਰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਸਬੰਧੀ ਨਾਬ੍ਰਾਬਰੀਆਂ ਵਿਚਾਰੋ।

(ਖ) ਸੁਤੰਤਰ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਸਬੰਧੀ ਨਾਬ੍ਰਾਬਰੀਆਂ ਉਪਜਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕਾਰਨ ਕਿਹੜੇ ਹਨ ?

(ਗ) RTE 2009 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਕੀ ਹਨ ?

(ਘ) ਸਿੱਖਿਆ ਕਿਵੇਂ ਨਿਭਣਯੋਗ ਵਿਕਾਸ ਸਬੰਧੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਫੈਲਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ?

(ਙ) ਜਾਣਨਾ ਸਿੱਖਣ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 3×10=30

Scanned with CamScanner

Roll No. .....

Total No. of Pages : 4

PC 6092-M

K-10/2057

EDUCATIONAL POLICY AND PLANNING IN CONTEMPORARY INDIA–IX

Semester–II

Time Allowed : Three Hours] [Maximum Marks : 70

Note :– The candidates are required to attempt *two* questions each from Sections A and B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 10 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

I. What are the determinants of educational policy ? Explain their influence on the educational policy. 10

II. What is the process of educational policy formulation ? Which bodies play main role in this process ? 10

III. Explain the concept of educational planning and discuss its various types. 10

IV. Discuss the different approaches to educational planning. 10

SECTION—B

V. What were the recommendations of Kulandaiswamy Report (1988) for vocationalisation of education ? 10

VI. Do you find any similarities between Skill Development Mission launched in 2014 and Kulandaiswamy report ? Discuss. 10

[P.T.O.

Scanned with CamScanner

VII. Critically analyse Birla Ambani Report on privatisation of Higher Education. 10

VIII. Discuss education policy recommendations for school education (1964-66). Where do you find lapse in implementation? 10

SECTION—C

IX. Write short notes :

(1) How are funds mobilised for different levels of education? 3

(2) Discuss the role of NASSCOM in policy formulation. 3

(3) Discuss the responsibilities of MHRD in formulation of educational policy. 3

(4) State highlights of Birla Ambani report on privatisation of Higher Education. 3

(5) Why do you think Skill Development Mission is significant? 3

(6) Which recommendations of Knowledge Commission (2005) are significantly different from previous education policies? 3

(7) State aims of education according to NPE 1986. 3

(8) What were the aims of education recommended by National Education Commission 1964-66? 3

(9) State the role of NCERT in policy formulation for school education. 3

(10) State the importance of educational policy for the country. 3

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ: ਪਰੀਖਿਆਰਥੀ ਭਾਗ ੳ ਅਤੇ ਅ ਵਿਚੋਂ **ਦੋ-ਦੋ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ ੲ ਵਿਚਲੇ ਸਾਰੇ 10 ਸੰਖੇਪ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—ੳ

I. ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਕ ਕੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਉਲੀਕੋ। 10

II. ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ ਦੀ ਨਿਰਮਾਣ-ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ? ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੇ ਅਦਾਰੇ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ ? 10

III. ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਕਿਸਮਾਂ ਵਿਚਾਰੋ। 10

IV. ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਭਿੰਨ ਪਹੁੰਚਾਂ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ। 10

ਭਾਗ—ਅ

V. ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਕਿੱਤਾ-ਮੁਖੀ ਬਣਾਉਣ ਸਬੰਧੀ ਕੁਲੰਡੇਸਵਾਮੀ ਰਿਪੋਰਟ (1988) ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕੀ ਸਨ ? ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

VI. ਕੀ 2014 ਵਿੱਚ ਆਰੰਭੇ ਗਏ ਸਕਿਲ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕੁਲੈਡੇਸਵਾਮੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੀ ਕੋਈ ਸਾਂਝਾਂ ਹਨ ? ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ। 10

VII. ਉੱਚੇਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਨਿਜੀਕਰਣ ਸਬੰਧੀ ਬਿਰਲਾ-ਅੰਬਾਨੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। 10

VIII. ਸਕੂਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ (1964-66) ਨੀਤੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਕਾਈਆਂ ਕਿਥੇ ਹਨ ? 10

ਭਾਗ—ੲ

IX. ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

(1) ਵਿਭਿੰਨ ਪੱਧਰਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਫੰਡ ਕਿਵੇਂ ਉਪਜਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ? 3

(2) ਨੀਤੀ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ NASSCOM ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚਾਰੋ। 3

[P.T.O.

Scanned with CamScanner

(3) ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ MHRD ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 3

(4) ਮੁੱਢਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ ਸਬੰਧੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ-ਸੰਸਥਾ ਡਿੱਸਟ ਦੇ ਫੰਕਸ਼ਨਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 3

(5) ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲ ਵਿਕਾਸ ਪਿਲਾਨ ਕਿਉਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ? 3

(6) ਨਵੀਂ ਕੌਮੀ (2005) ਦੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਿੰਨ ਹਨ ? 3

(7) NPE 1986 ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵਰਨਣ ਕਰੋ। 3

(8) ਸੈਕਨਡਰੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਕਮਿਸ਼ਨ 1964-66 ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਅਰਥ ਕੀ ਸਨ ? 3

(9) ਸਕੂਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਨੀਤੀ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ NCERT ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚਾਰੋ। 3

(10) ਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਦਰਜ ਕਰੋ। 3

Roll No. .....

Total No. of Pages : 4

PC 6093-M

K-10/2057
KNOWLEDGE AND CURRICULUM–X
Semester–II

Time Allowed : Three Hours] [Maximum Marks : 70

Note :– The candidates are required to attempt *two* questions each from Sections A and B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 10 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

1. Explain the difference between curriculum and syllabus. Discuss the need and importance of curriculum for schools. 10
2. How the issues of concern of values and gender differences should be dealt with while developing the curriculum ? 10
3. Elaborate on the place of learners' characteristics curriculum framing for the school children. 10
4. Inclusiveness in education is the main emphasis in current times. Explain the way that the issue of inclusiveness is taken care of while developing the curriculum. 10

SECTION—B

5. Discuss the recommendations of National Curriculum Framework for School Education-2005 for curriculum development. 10
6. Discuss the objectives and significance of framing curriculum for gifted children. 10

[P.T.O.

Scanned with CamScanner

7. Discuss various approaches to development of curriculum. Discuss in detail the skill development approach to curriculum development. 10

8. Why should we adopt learner-centered approach to frame the school curriculum ? Discuss. 10

SECTION—C

9. Write short notes on the following : 3×10=30

(a) Concept of hidden curriculum

(b) National practices of curriculum development

(c) Environmental issues in curriculum framing

(d) Content organization approach to curriculum development

(e) Parental expectations and curriculum framing

(f) Concept of spiral curriculum

(g) Curriculum needs of visually challenged children

(h) Human rights and curriculum

(i) Curriculum for slow learners

(j) Bias in curriculum.

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ: ਪਰੀਖਿਆਰਥੀ ਭਾਗ ੳ ਅਤੇ ਅ ਵਿਚੋਂ ਦੋ-ਦੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ ੲ ਵਿਚਲੇ ਸਾਰੇ 10 ਸੰਖੇਪ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—ੳ

1. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਅਤੇ ਸਿਲੇਬਸ ਵਿਚਲਾ ਅੰਤਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ। ਸਕੂਲਾਂ ਲਈ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ ਵਿਚਾਰੋ। 10

2. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਦਿਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਲਿੰਗ ਵੰਖਰੇਵਿਆਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਨਜਿਠਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ? 10

3. ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਕੂਲ ਲਈ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਲੰਛਣਾਂ ਦਾ ਸਥਾਨ ਉਜਾਗਰ ਕਰੋ। 10

4. 'ਅਜੋਕੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸਰਬਪੱਖੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ੋਰ ਦਿਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।' ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਦਿਆਂ ਸਰਬਪੱਖੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ? 10

ਭਾਗ—ਅ

5. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕੁਰੀਕਲੰਮ ਫਰੇਮਵਰਕ ਫਾਰ ਸਕੂਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ, 2005 ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਵਿਚਾਰੋ। 10

6. ਹੋਣਹਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

7. ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਸਬੰਧੀ ਵਿਭਿੰਨ ਪਹੁੰਚਾਂ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ ਅਤੇ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਨਿਰਮਾਣ ਪ੍ਰਤੀ ਸਕਿਲ (ਮੁਹਾਰਤ) ਵਿਕਾਸੀ ਪਹੁੰਚ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ। 10

8. ਸਕੂਲੀ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਸਿਖਿਆਰਥੀ-ਕੇਂਦਰਿਤ ਪਹੁੰਚ ਕਿਉਂ ਅਪਨਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ? 10

Scanned with CamScanner

(12)

ਭਾਗ—ਹ

9. ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

(ੳ) ਛੁਪੇ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਕੀ ਹੈ ?

(ਅ) ਨੈਸ਼ਨਲ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਆਫ਼ ਕੁਰੀਕੁਲੱਮ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?

(ਏ) ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਵਾਤਾਵਰਣਕ ਮਸਲੇ ਕਿਵੇਂ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ?

(ਸ) ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮੱਗ੍ਰੀ ਸੰਗਠਨਾਤਮਕ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?

(ਹ) ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਨਿਰਮਾਣ ਅਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ-ਉਮੀਦਾਂ ਵਿਚਾਰੋ।

(ਕ) ਸਪਿਰਲ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਕੀ ਹੈ ?

(ਖ) ਨੇਤਰਹੀਣ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮਕ ਲੋੜਾਂ ਵਿਚਾਰੋ।

(ਗ) ਮਾਨਵੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

(ਘ) ਢਿਲੇ (ਸੁਸਤ) ਸਿੱਖਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਵਿਚਾਰੋ।

(ਙ) ਪਾਠ-ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤ ਜਾਂ ਭੇਦ-ਭਾਵ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? 3×10=30

6093-M-K-10/11010/MCS

Roll No. .....

Total No. of Pages : 2

PC 6115-M

K-10/2057

SCHOOL MANAGEMENT—XIII

Semester—II

Time Allowed : 1½ Hours] [Maximum Marks : 35

Note :— The candidates are required to attempt ***one*** question each from Sections A and B carrying **10** marks each and the entire Section C consisting of ***five*** short answer type questions carrying **3** marks each.

SECTION—A

1. Discuss the nature and scope of School Management in detail. 10

2. Name the various co-curricular activities that may be organized in a school. Discuss the organization of any one in detail. 4+6

SECTION—B

3. "A good relationship between the head of the institution and school teachers is helpful in the growth and welfare of the school and of the students." Justify your answer with suitable examples. 10

4. Define student-self government. What different roles student self government has to perform in school ? Explain. 2+8

SECTION—C

5. Write short notes on :

   (i) Types of time table.

   (ii) Define the term "freedom with discipline".

   (iii) Types of Supervision.

   (iv) Concept of Leadership.

   (v) Field Trips/Excursions. 5×3=15

6115-M/K-10/11010/MCS-15166 1 [P.T.O.

Scanned with CamScanner

(14)

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ: ਪਰੀਖਿਆਰਥੀ ਭਾਗ ੳ ਅਤੇ ਅ ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ **ਇੱਕ-ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ ਏ ਦੇ ਸਾਰੇ 5 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ-ੳ

1. ਸਕੂਲ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

2. ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਹਿ-ਵਿਦਿਅਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸੋ ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 4+6

ਭਾਗ-ਅ

3. "ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮੁਖੀ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਵਿੱਚ ਚੰਗਾ ਸੰਬੰਧ ਸਕੂਲ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਵਾਧੇ ਅਤੇ ਭਲਾਈ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ"। ਢੁਕਵੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਸਹਿਤ ਆਪਣੇ ਉੱਤਰ ਦੀ ਢੁਕਵੇਂਤਾ ਸਿੱਧ ਕਰੋ। 10

4. ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਵੈ-ਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਵੈ-ਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਨਿਭਾਉਣੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 2+8

ਭਾਗ-ਏ

5. ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

   (i) ਟਾਈਮ ਟੇਬਲ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ।

   (ii) ਸ਼ਬਦ "ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਸਹਿਤ ਆਜ਼ਾਦੀ" ਦੀ ਪ੍ਰੀਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ।

   (iii) ਨਿਗਰਾਨੀ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ।

   (iv) ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਧਾਰਨਾ।

   (v) ਖੇਤਰੀ ਟੂਰਿਪ/ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ। 5×3=15

Roll No. 5771 (15)

Total No. of Pages : 2

PC 6116-M

K-10/2057

ENRICHING LEARNING THROUGH ICT—XIV

Semester—II

Time Allowed : 1½ Hours] [Maximum Marks : 35

Note :— The candidates are required to attempt ***one*** question each from Sections A and B carrying **10** marks each and the entire Section C consisting of ***five*** short answer type questions carrying **3** marks each.

SECTION—A

1. Discuss the role of information technology in teaching-learning process. 10

OR

2. What are the functions of an Operating System ? 10

SECTION—B

3. Explain the features of Excel. 10

OR

4. Discuss the new trends in ICT. 10

SECTION—C

1. Importance of ICT.
2. Components of a Computer.
3. Advantages of PowerPoint.
4. Smart Classroom.
5. Online Resources in Learning. 5×3=15

Scanned with CamScanner

(16)

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ: ਪਰੀਖਿਆਰਥੀ ਭਾਗ ੳ ਅਤੇ ਅ ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ **ਇੱਕ-ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ ੲ ਦੇ ਸਾਰੇ 5 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ-ੳ

1. ਅਧਿਆਪਨ-ਸਿੱਖਣ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਵਿੱਚ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

ਜਾਂ

2. ਇੰਕ ਅਪਰੇਟਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਕੀ ਕੰਮ ਹਨ ? 10

ਭਾਗ-ਅ

3. Excel ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 10

ਜਾਂ

4. ICT ਵਿੱਚ ਨਵੇਂ ਰੁਝਾਨਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

ਭਾਗ-ੲ

1. ICT ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ
2. ਇੰਕ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੇ ਭਾਗ
3. ਪਾਵਰ ਪੁਆਇੰਟ ਦੇ ਫ਼ਾਇਦੇ
4. ਸਮਾਰਟ ਕਲਾਸਰੂਮ
5. ਸਿੱਖਣ ਵਿੱਚ ਆਨ ਲਾਈਨ ਸਰੋਤ। 5×3=15

(17)

ll No. ..... Total No. of Pages : 2

PC 6109-M

K-10/2057

TEACHING OF HISTORY—XI & XII-(xvi)

Semester—II

ne Allowed : 1½ Hours] [Maximum Marks : 35

ote :- The candidates are required to attempt *one* question each from Sections A and B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 5 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

Enlist methods of teaching History. Discuss the project and problem solving methods in detail. 10

What are Audio Visual Aids ? How these can be used effectively in teaching of History ? 10

SECTION—B

What do you mean by 'Lesson Planning' ? Discuss the steps of lesson planning in detail. 10

Define the term 'Evaluation'. Describe the importance of evaluation in teaching of History. 10

SECTION—C

(a) Importance of Library resources. 3

(b) Differentiate between source and Lecture method. 3

(c) Importance of internship in teaching. 3

(d) Techniques of using and reporting test results. 3

(e) Objectives of Lesson Planning. 3

Scanned with CamScanner

(18)

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ: ਪਰੀਖਿਆਰਥੀ ਭਾਗ ੳ ਅਤੇ ਅ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ ੲ ਦੇ ਸਾਰੇ 5 ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ, ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—ੳ

1. ਇਤਿਹਾਸ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀਆਂ ਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਉ। ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਅਤੇ ਸਮੱ ਹੱਲ ਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

2. ਦੇਖਣ ਸੁਣਨ ਸਹਾਇਕ ਸਮੱਗਰੀ ਕੀ ਹੈ ? ਇਤਿਹਾਸ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ?

ਭਾਗ—ਅ

3. 'ਪਾਠ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ' ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਪਾਠ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦੇ ਪੜਾਵ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

4. ਸ਼ਬਦ 'ਮੁਲਾਂਕਣ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਉ। ਇਤਿਹਾਸ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮੁਲਾਂਕ ਮਹੱਤਤਾ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।

ਭਾਗ—ੲ

5. (ੳ) ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ

(ਅ) ਸਰੋਤ ਅਤੇ ਲੈਕਚਰ ਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ

(ੲ) ਅਧਿਆਪਨ ਵਿੱਚ ਇੰਟਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ

(ਸ) ਟੈਸਟ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਦੀਆਂ ਤਕਨੀਕਾਂ

(ਹ) ਪਾਠ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦੇ ਉਦੇਸ਼।

(19)

Roll No. ..... Total No. of Pages : 2

PC 6106-M

K-10/2057

TEACHING OF ECONOMICS—XI & XII-(xiii)

Semester—II

Time Allowed : 1½ Hours] [Maximum Marks : 35

Note :- The candidates are required to attempt *one* question each from the Sections A and B and the entire Section C. Section A and B consists *two* questions carrying 10 marks each. Section C consists of 5 questions of 3 marks each and carries 15 marks in all.

SECTION—A

1. Discuss the types of teaching aids in teaching of Economics along with their usage. 10

2. How the use of Newspaper in teaching of Economics can supplement the use of Text Books matter in understanding the theoretical aspect of Economics ? Explain with examples. 10

SECTION—B

3. What is the importance of Lesson Planning ? Why it is needed in Teaching of Economics ? 5+5=10

4. What are the tools for evaluation ? Explain briefly. 10

SECTION—C

5. Short questions :—
   (a) Discussion Method-steps
   (b) Example of Visual aids
   (c) Uses of Models as teaching aid.
   (d) Essentials of Evaluation
   (e) Demerits of Objective type test. 5×3=15

Scanned with CamScanner

(30)

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ: ਪਰੀਖਿਆਰਥੀ ਭਾਗ ੳ ਅਤੇ ਅ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ ੲ ਵਿਚਲੇ ਸਾਰੇ 5 ਸੰਖੇਪ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—ੳ

1. ਅਰਥ-ਸਾਸਤਰ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਲਈ ਅਧਿਆਪਨੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਵਿਚਾਰੋ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

2. ਅਰਥ-ਸਾਸਤਰ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਪੱਖ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸਮਾਚਾਰ-ਪੱਤਰ ਕਿਵੇਂ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਸਿੱਧ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ? ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

ਭਾਗ—ਅ

3. ਪਾਠ-ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਦਾ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ ? ਅਰਥ-ਸਾਸਤਰ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਲੋੜ ਕਿਉਂ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ? ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ। 5+5=10

4. ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਸੰਦ ਕੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ? ਸੰਖੇਪ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

ਭਾਗ—ੲ

5. ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ :

(ੳ) ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੀ ਵਿਧੀ ਵਿਚਲੇ ਪੜਾਓ

(ਅ) ਦਰਸ਼ਨੀ (ਵਿਜ਼ੂਅਲ) ਸਹਾਇਤਾਂ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ

(ੲ) ਮਾਡਲਾਂ ਦੀ ਅਧਿਆਪਨੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਜੋਂ ਵਰਤੋਂ

(ਸ) ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੱਤ

(ਹ) ਓਬਜੈਕਟਿਵ ਟਾਈਪ ਟੈਸਟ ਦੀਆਂ ਹਾਨੀਆਂ (ਦੋਸ਼)। 5×3=15

Roll No. ..... (31) Total No. of Pages : 3

PC 6105-M

K-10/2057

TEACHING OF SOCIAL STUDIES—XI & XII-(xii)

Semester—II

Time Allowed : 1½ Hours] [Maximum Marks : 35

Note :- The candidates are required to attempt *one* question each from Sections A and B and the entire Section C.

SECTION—A

1. What is the purpose of evaluation in teaching Social Studies ? Explain the merits of :

(a) Written Tests

(b) Portfolios

(c) Observation Tools. 10

OR

2. Prepare a list of at least 10 current affairs related to Social Studies and elaborate the method of teaching current affairs. 10

SECTION—B

3. What is Instructional Planning ? Explain the procedure of Unit Planning. How unit plan is different from lesson plan ? 10

OR

4. Explain the following :

(a) Merits of Lecture method.

(b) Importance of Source method of teaching. 10

Scanned with CamScanner

SECTION—C

Write short answers :

1. What is Socialised recitation ? 3
2. Importance of Oral Tests. 3
3. Use of Illustrations in teaching of social studies. 3
4. What is Concept mapping ? Give example. 3
5. Explain Role Playing as a technique. 3

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ: ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀ ਭਾਗ ੳ ਅਤੇ ਅ ਵਿਚੋਂ **ਇੱਕ-ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ ਏ ਵਿਚਲੇ ਸਾਰੇ 5 ਸੰਖੇਪ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—ੳ

1. ਸਮਾਜਿਕ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿੱਚ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ? ਇਸਦੇ ਗੁਣ ਵਿਚਾਰੋ :

   (ੳ) ਲਿਖਤੀ ਪਰਖਾਂ

   (ਅ) ਪੋਰਟਫੋਲਿਓਜ਼

   (ਏ) ਨਿਰੀਖਣ ਸੰਦਾਂ। 10

ਜਾਂ

2. ਸਮਾਜਿਕ ਅਧਿਐਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਘਟੋ-ਘੱਟ 10 ਚਲੰਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ ਅਤੇ ਚਲੰਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਦੀ ਵਿਧੀ ਵਿਚਾਰੋ। 10

ਭਾਗ—ਅ

3. ਅਧਿਆਪਨੀ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਇਕਾਈ-ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਦੀ ਕਾਰਜਵਿਧੀ ਵਿਚਾਰੋ। ਇਕਾਈ-ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ, ਪਾਠ-ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਭਿੰਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ? 10

ਜਾਂ

4. ਨਿਮਨ-ਦਰਜ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ :

   (ੳ) ਭਾਸ਼ਣੀ ਵਿਧੀ ਦੇ ਲਾਭ (ਗੁਣ)

   (ਅ) ਅਧਿਆਪਨ ਦੀ ਸਰੋਤ ਵਿਧੀ ਦਾ ਮਹੱਤਵ। 10

ਭਾਗ—ਏ

ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

1. ਸਮਾਜੀ-ਕ੍ਰਿਤ ਰਾਹੀਂ ਰੱਲ ਕੇ ਕੀਤੇ ਉਚਾਰਣ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? 3
2. ਮੌਖਿਕ ਪਰਖਾਂ ਦੇ ਗੁਣ ਲਿਖੋ। 3
3. ਸਮਾਜਿਕ ਅਧਿਐਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨਾਲ ਅਧਿਆਪਨ ਕਰਨ ਦੇ ਲਾਭ ਲਿਖੋ। 3
4. ਸੰਕਲਪ ਮੈਪਿੰਗ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਉਦਾਹਰਣ ਦਿਓ। 3
5. ਰੋਲ ਪਲੇਇੰਗ ਨੂੰ ਇੱਕ ਤਕਨੀਕ ਵਜੋਂ ਵਿਚਾਰੋ। 3

Scanned with CamScanner

(25)

Roll No. ..... Total No. of Pages : 2

PC 6107-M

K-10/2057

TEACHING OF GEOGRAPHY—XI & XII-(xiv)

Semester—II

Time Allowed : 1½ Hours] [Maximum Marks : 35

Note :- The candidates are required to attempt *one* question each from Units-A and B. Each question carries 10 marks. Unit-C is compulsory, attempt all 5 questions, each short answer has 3 marks.

UNIT—A

1. Make a list of at least 10 Instructional aids and briefly write their uses in teaching geography. 10

2. What are the essential characteristics of an effective methodology of teaching geography ? 10

UNIT—B

3. Explain the following :—

   (a) Map Making,

   (b) Geographical Instruments and Equipments. 10

4. What is CCE Scheme ? Develop at least 5 different kinds of Objective-type test items related to geographical knowledge. 10

UNIT—C

5. Write short answers :—

   (i) What is an Atlas ? Write its uses.

   (ii) Photography as a tool of learning geography.

   (iii) Computer based instructions.

   (iv) Importance of Internship.

   (v) Concept of Green Society. 5×3=15

Scanned with CamScanner

(26)

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ: ਪਰੀਖਿਆਰਥੀ ਯੂਨਿਟ ਓ ਅਤੇ ਅ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਯੂਨਿਟ ਏ ਵਿਚਲੇ ਸਾਰੇ 5 ਸੰਖੇਪ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ।

ਯੂਨਿਟ—ਓ

1. ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 10 ਅਧਿਆਪਨੀ ਸਹਾਇਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ ਅਤੇ ਭੂਗੋਲ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

2. ਭੂਗੋਲ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਲਈ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਵਿਧੀ ਦੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਲੱਛਣ ਕੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਲੇਖ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ—ਅ

3. ਨਿਮਨ ਦਰਜ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਉ :

   (ੳ) ਨਕਸ਼ਾ-ਨਿਰਮਾਣ

   (ਅ) ਭੂਗੋਲਿਕ ਯੰਤਰ ਅਤੇ ਸਾਜ਼-ਸਾਮਾਨ।

4. CCE ਵਿਉਂਤ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਭੂਗੋਲਿਕ ਗਿਆਨ ਸੰਬੰਧੀ ਪੰਜ ਵੱਖਰੀਆਂ ਕਿਸਮ ਦੇ ਓਬਜੈਕਟਿਵ-ਟਾਈਪ ਟੈਸਟਾਂ ਦੀਆਂ ਆਈਟਮਾਂ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰੋ।

ਯੂਨਿਟ—ਏ

5. ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ :

   (i) ਐਟਲਸ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਇਸ ਦੇ ਲਾਭ ਦਰਜ ਕਰੋ।

   (ii) ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ ਭੂਗੋਲਿਕ ਅਧਿਐਨ ਦਾ ਸੰਦ ਹੈ।

   (iii) ਕੰਪਿਊਟਰ-ਆਧਾਰਿਤ ਹਦਾਇਤਾਂ।

   (iv) ਇਨਟਰਨਸ਼ਿਪ ਦਾ ਮਹੱਤਵ

   (v) ਹਰੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੰਕਲਪ। 5×3=15

(27)

Roll No. .....

Total No. of Pages : 2

PC 6108-M

K-10/2057

TEACHING OF POLITICAL SCIENCE—XI & XII Opt.-(xv)

Semester—II

Time Allowed : 1½ Hours] [Maximum Marks : 35

Note :- The candidates are required to attempt *one* question each from Sections-A and B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 5 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

1. Enlist the various methods of Teaching Political Science. Which method do you consider best and why ? 10

2. Explain importance, need or uses of Audio-Visual Aids ? 10

SECTION—B

3. What do you mean by 'Lesson Planning' ? Discuss the steps of Lesson Planning in detail. 10

4. Define the term 'Evaluation'. Describe the importance of evaluation in teaching of Political Science. 10

SECTION—C

5. (a) Project method 3

   (b) Problem solving method 3

   (c) Non projective teaching Aids. 3

   (d) Concept of Lesson planning. 3

   (e) Continuous and comprehensive evaluation (CCE). 3

[P.T.O.

Scanned with CamScanner

(28)

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ: ਪਰੀਖਿਆਰਥੀ ਭਾਗ ੳ ਅਤੇ ਅ ਵਿਚੋਂ **ਇੱਕ-ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ ੲ ਵਿਚਲੇ ਸਾਰੇ 5 ਸੰਖੇਪ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—ੳ

1. ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਦੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ ਅਤੇ ਦਸੋ ਕਿ ਕਿਹੜੀ ਵਿਧੀ ਉੱਤਮ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਉੱਤਮ ਹੈ ? 10

2. ਆਡੀਓ-ਵਿਜ਼ੂਅਲ ਏਡਸ ਦੇ ਮਹੱਤਵ, ਲੋੜ ਅਤੇ ਲਾਭਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

ਭਾਗ—ਅ

3. ਪਾਠ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਪਾਠ-ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਵਿਚਲੇ ਪੜਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਓ। 10

4. ਮੁਲਾਂਕਣ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿੱਚ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਉਜਾਗਰ ਕਰੋ। 10

ਭਾਗ—ੲ

5. (ੳ) ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿਧੀ 3

(ਅ) ਸਮੱਸਿਆ ਸਮਾਧਾਨ ਵਿਧੀ 3

(ੲ) ਗੈਰ-ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਵੀ ਅਧਿਆਪਨ ਸਹੂਲਤਾਂ 3

(ਸ) ਪਾਠ-ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਦਾ ਸੰਕਲਪ 3

(ਹ) ਨਿਰੰਤਰ ਅਤੇ ਸਰਬਪੱਖੀ ਮੁਲਾਂਕਣ। 3

Roll No. 25757

Total No. of Pages : 2

(29)

PC 6095-M

K-10/2057

TEACHING OF PUNJABI –XI & XII–(ii)

Semester—II

Time Allowed : 1½ Hours] [Maximum Marks : 35

ਨੋਟ : ਪਰੀਖਿਆਰਥੀ ਭਾਗ ੳ ਅਤੇ ਅ ਵਿੱਚੋਂ **ਇੱਕ-ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ ਅਤੇ ਭਾਗ ੲ ਵਿੱਚੋਂ 3 ਲਘੁ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 5 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—ੳ

1. ਉੱਚੀ ਤੇ ਮੋਨ ਪਾਠ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਦੱਸੋ। ਮੋਨ ਪਾਠ ਦਾ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਕੀ ਮਹੱਤਵ ਹੈ ? 4+6

ਜਾਂ

ਪੜ੍ਹਨ ਰੁਚੀਆਂ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਨ ਰੁਚੀਆਂ ਕਿਵੇਂ ਉਤੇਜਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ? 2+8

ਭਾਗ—ਅ

2. ਵਾਰਤਕ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਇੱਕ ਚੰਗਾ ਅਧਿਆਪਕ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਵਾਰਤਕ ਕਿਵੇਂ ਪੜਾਏਗਾ। ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ। 2+8

ਜਾਂ

'ਪੁਸਤਕਾਲਾ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਧੁਰਾ ਹੈ' ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪੁਸਤਕਾਲੇ ਪ੍ਰਤੀ ਰੁਚੀ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ? 4+6

Scanned with CamScanner

(30)

ਭਾਗ—ਏ

3. (1) ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਫੈਕਟਰੀ 'ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।
(2) ਸਾਫ਼ਟ ਵਾਚਨ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਭੂਮਿਕਾ ਦੱਸੋ।
(3) ਅਧਿਆਪਕ ਤੇ ਅਧਿਆਪਨ ਲਈ ਪਾਠ ਯੋਜਨਾ ਕਿਉਂ ਲਾਭਕਾਰੀ ਹੈ।
(4) ਮੁਲਾਂਕਣ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ।
(5) ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੱਸੋ।

(31)

Roll No. 25739 S16/15

Total No. of Pages : 1

PC 6096-M

K-10/2057

TEACHING OF HINDI—XI & XII (iii)

Semester—II

Time Allowed : 1½ Hours] [Maximum Marks : 35

निर्देश :— (1) प्रश्न पत्र के *तीन* भाग हैं। भाग (क) और (ख) में *दो-दो* प्रश्न हैं। उनमें से *एक* प्रश्न का उत्तर अनिवार्य है। प्रत्येक प्रश्न के **10** अंक हैं।

(2) भाग (ग) के सभी प्रश्न अनिवार्य है। प्रत्येक प्रश्न के **3** अंक हैं।

भाग—क

1. बोलचाल कौशल से क्या अभिप्राय है ? बच्चों की बोलचाल को कौनसी क्रियाओं द्वारा सुधारा जा सकता है ? 5,5
2. माध्यमिक स्तर पर गद्य शिक्षण के किन उद्देश्यों को ध्यान में रखना चाहिये ? गद्य शिक्षण की किसी एक विधि की व्याख्या करें। 6,4

भाग—ख

3. दृश्य-श्रव्य साधनों का शिक्षण में क्या महत्व है ? इनका प्रयोग कैसे करना चाहिये ? 6,4
4. मूल्यांकन की धारणा एक विस्तृत धारणा है, व्याख्या करें। मूल्यांकन किन उद्देश्यों को सामने रखते हुए करना चाहिये ? 4,6

भाग—ग

1. श्रवण कौशल का क्या महत्व है ?
2. लेखन प्रक्रिया पर संक्षिप्त नोट लिखें।
3. देवनागरी लिपि का उद्भव कैसे हुआ ?
4. पुस्तकालय से क्या अभिप्राय है ?
5. मूल्यांकन की विशेषताओं पर अपने विचार दें। 3×5=15

Scanned with CamScanner

Roll No. .....

33

Total No. of Pages : 1

PC 6094-M

K-10/2057

TEACHING OF ENGLISH–XI & XII (i)

Semester–II

Time Allowed : 1½ Hours] [Maximum Marks : 35

Note :– There are *three* Sections A, B and C. Attempt *one* question each from Sections A and B (2 × 10 = 20 marks). Section C is compulsory consisting of 5 short-answer type questions (5 × 3 = 15 marks).

SECTION—A

1. Why is it important to teach poetry to students ? Discuss the style of writing and recitation of poetry.
2. What are formal and informal writings ? Elaborate with suitable examples.

SECTION—B

3. Discuss the importance of charts as a teaching aid. For what different purposes a chart can be used ? What caution should one exercise while preparing charts for language teaching ?
4. Prepare a lesson plan for teaching guided composition (topic – Gandhi Jayanti).

SECTION—C

5. Write short notes on the following :
   (a) Diary writing
   (b) Types of vocabulary
   (c) Importance of grammar
   (d) Self-evaluation and group-evaluation
   (e) Importance of dictation in developing writing skill.

Scanned with CamScanner

35

Roll No. ..... Total No. of Pages : 2

PC 6114-M

K-10/2057

TEACHING OF PHYSICAL EDUCATION—XI & XII(xxi)

Semester—II

Time Allowed : 1½ Hours] [Maximum Marks : 35

Note :— The candidates are required to attempt ***one*** question each from Sections A and B carrying **10** marks each and the entire Section C consisting of ***five*** short answer type questions carrying **3** marks each.

SECTION—A

1. What do you mean by teaching methods ? Write down the characteristics of problem solving method of teaching in Physical Education. 2+8=10

2. What is a tournament ? How to organize a combination type of tournament ? Explain. 3+7=10

SECTION—B

3. In teaching of Physical Education, what objectives a well planned lesson carries ? Write in detail. 10

4. Explain the importance of objective type and short answer type evaluation tests, used in Teaching of Physical Education for Evaluation. 10

SECTION—C

5. Short answer type questions (attempt ***all***) :
   (i) What do you mean by Project Method ?
   (ii) Functions of Result and Record Making Committee in Athletic Meet.
   (iii) Steps of a Lesson Plan.
   (iv) Essay Type of tests.
   (v) Extramural Tournament. 5×3=15

Scanned with CamScanner

(36)

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ:- ਪਰੀਖਿਆਰਥੀ ਭਾਗ ੳ ਅਤੇ ਅ ਵਿੱਚੋਂ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦਾ ਕੋਈ ਇੱਕ-ਇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ, ਕੁੱਲ ਅੰਕ 10 ਪ੍ਰਤੀ ਭਾਗ। ਭਾਗ ੲ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਕੁੱਲ ਲਘੂ ਉੱ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5, ਤਿੰਨ ਅੰਕ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ।

ਭਾਗ-ੳ

1. ਅਧਿਆਪਣ ਵਿਧੀਆਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਸ਼ਰੀਰਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਅਧਿਆ ਵਿੱਚ ਸਮੱਸਿਆ ਸੁਲਝਾਉਣਾ ਵਿਧੀ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੋ। 2+8=

2. ਖੇਡ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕੀ ਹਨ ? ਮਿਲਾਪ ਕਿਸਮਾਂ (Combination type) ਖੇਡ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਿ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ? 3+7=

ਭਾਗ-ਅ

3. ਸ਼ਰੀਰਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਅਧਿਆਪਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਣਾਈ ਪਾਠ-ਯੋਜ ਕਿਹੜੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ? ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

4. ਸ਼ਰੀਰਕ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ ਉਦੇਸ਼ ਕਿ (Objective types) ਅਤੇ ਲਘੂ ਉੱਤਰ ਕਿਸਮ (Short answer type) ਮੁਲਾਂ ਪਰਿਖਿਆਵਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-ੲ

5. ਲਘੂ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ :
   (i) ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ (Project method) ਵਿਧੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
   (ii) ਐਥਲੈਟਿਕ ਮੀਟ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜੇ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਬਨਾਨ ਵਾਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕੰ
   (iii) ਪਾਠ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਪੜਾਅ।
   (iv) ਨਿੰਬਧ (Essay) ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਪਰੀਖਿਆ/ਪਰਖ (Essay type tests)
   (v) ਐਕਸਟ੍ਰਾਮਿਊਰਲ ਖੇਡ ਮੁਕਾਬਲੇ। 5×3=

Roll No. 508/4 25703.

Total No. of Pages : 2

(37)

PC 6099-M

K-10/2057

TEACHING OF SCIENCE–XI & XII (vi)

Semester–II

Time Allowed : 1½ Hours] [Maximum Marks : 35

Note :– The candidates are required to attempt *one* question each from Sections A and B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 5 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

1. Draw a laboratory plan for Science Teaching at Secondary School stage and label it. What are the essentials required in it ? 5+5
2. What type of note books, reference books and journals are needed for a Physical Science library ? Prepare a list of the same. 7+3

SECTION—B

3. How far lecture cum demonstration method is useful in Indian schools ? What steps would you take to ensure the success of this method ? 4+6
4. Discuss the concept, techniques and importance of continuous and comprehensive system of evaluation. 10

SECTION—C

5. Write short notes on the following :
   (a) Laboratory safety procedures
   (b) Organising school gardening
   (c) Importance of Science Quiz
   (d) Steps involved in lesson planning
   (e) Tools of evaluation. 3×5=15

Scanned with CamScanner

(38)

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ: ਪਰੀਖਿਆਰਥੀ ਭਾਗ ੳ ਅਤੇ ਅ ਵਿਚੋਂ **ਇੱਕ-ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ ੲ ਵਿਚਲੇ ਸਾਰੇ 5 ਸੰਖੇਪ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—ੳ

1. ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਪੱਧਰ ਲਈ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਲਈ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਦੀ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਉਲੀਕੋ ਅਤੇ ਲੇਬਲ ਲਾਓ। ਇਸ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੱਤ ਕਿਹੜੇ ਹਨ ? 5+

2. ਬੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨੋਟ-ਬੁਕਾਂ ਹਵਾਲਾ-ਪੁਸਤਕਾਂ ਅਤੇ ਰਸਾਲਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬਣਾਓ। 7+

ਭਾਗ—ਅ

3. ਭਾਰਤੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਲੈਕਚਰ-ਕਮ-ਡੈਮੋਨਸਟ੍ਰੇਸ਼ਨ (ਭਾਸ਼ਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ) ਵਿਧੀ ਕਿਥੋਂ ਤਕ ਲਾਭਕਾਰੀ ਹੈ ? ਇਸ ਵਿਧੀ ਦੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਕਿਹੜੇ ਕਦਮ ਚੁਕੋਗੇ ? 4+

4. ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਅਤੇ ਸਰਬਪੱਖੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਸੰਕਲਪ, ਤਕਨੀਕਾਂ ਅਤੇ ਇਹ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ।

ਭਾਗ—ੲ

5. ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ

   (ੳ) ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਰੱਖਿਆ ਕਾਰਜ (ਵਿਧੀ)

   (ਅ) ਸਕੂਲੀ ਬਾਗ-ਬਗੀਚੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ

   (ੲ) ਵਿਗਿਆਨ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਉੱਤਰ (ਕਵਿਜ਼) ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਾ ਮਹੱਤਵ

   (ਸ) ਪਾਠ-ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਵਿਚਲੇ ਪੜਾਓ

   (ਹ) ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੇ ਸੰਦ। 3×5=1

Roll No. .....

(39)

Total No. of Pages : 2

PC 6113-M

K-10/2057

TEACHING OF MUSIC—XI & XII-(xx)

Semester—II

Time Allowed : 1½ Hours] [Maximum Marks : 35

Note :— The candidates are required to attempt ***one*** question each from Sections A and B carrying **10** marks each and the entire Section C consisting of ***five*** short answer type questions carrying **3** marks each.

SECTION—A

1. What are the practical methods of teaching music for Secondary School level students ? 10

OR

2. What is the concept of Teaching Aids ? Give the need and importance of using teaching aids in music teaching. 4+6

SECTION—B

3. Prepare a model lesson plan on any topic of your syllabus for IX class students. 10

OR

4. Describe the concept of Continuous and Comprehensive Evaluation (C.C.E.). As a teacher, how will you evaluate the performance of music students ? 4+6

SECTION—C (Short Notes)

1. Lecture Method
2. Black Board (Teaching Aid)
3. Concept of Lesson Plan
4. Short Answer Type Test
5. Precautions while selecting Audio Visual Aids. 5×3=15

Scanned with CamScanner

(40)

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ: ਪਰੀਖਿਆਰਥੀ ਭਾਗ ੳ ਅਤੇ ਅ ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ **ਇੱਕ-ਇੱਕ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ ੲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ-ਓ

1. ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਪੱਧਰ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਸੰਗੀਤ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਵਿਧੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਹਨ ? 10

ਜਾਂ

2. ਅਧਿਆਪਨ ਸਹਾਇਕ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਕੀ ਹੈ ? ਸੰਗਤੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਿੱ ਅਧਿਆਪਨ ਸਹਾਇਕ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਮਹੱਤਤਾ ਦੱਸੋ।

4+6=10

ਭਾਗ-ਅ

3. ਜਮਾਤ IX ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਿਲੇਬਸ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਇੱ ਮਾਡਲ ਪਾਠ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕਰੋ। 10

ਜਾਂ

4. ਨਿਰੰਤਰ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਮੁਲਾਂਕਣ (C.C.E.) ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ। ਇੱ ਅਧਿਆਪਕ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਸੰਗੀਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜਾਰੀ ਦ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੋਗੇ ?

4+6=1

ਭਾਗ-ੲ (ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ)

1. ਲੈਕਚਰ ਵਿਧੀ
2. ਬਲੈਕ ਬੋਰਡ (ਅਧਿਆਪਨ ਸਹਾਇਕ ਸਮੱਗਰੀ)
3. ਪਾਠ ਯੋਜਨਾ ਦੀ ਧਾਰਨਾ
4. ਸੰਖੇਪ ਉੱਤਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਟੈਸਟ
5. ਦੇਖਣ ਸੁਣਨ ਸਹਾਇਕ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸਾਵਧਾਨੀਆਂ।

5×3=1

Roll No. .....

Total No. of Pages : 2

(41)

PC 6102-M

K-10/2057

TEACHING OF MATHEMATICS—XI & XII—(ix)

Semester—II

Time Allowed : 1½ Hours] [Maximum Marks : 35

Note :- The candidates are required to attempt *one* question each from Sections A and B carrying 10 marks each and the entire Section C consisting of 5 short answer type questions carrying 3 marks each.

SECTION—A

1. Define concept attainment. Describe concept attainment model by giving suitable mathematical example. 3, 7
2. Explain problem solving method of teaching mathematics. Also write its advantages and disadvantages. 6,4

SECTION—B

3. How will you identify hard spots in mathematics learning ? What remedial measures can be taken to deal with these hard spots ? 5,5
4. Define lesson planning. Write a lesson plan on any topic of geometry for class VII. 3,7

SECTION—C

Write short notes on :

5. Constructivism in teaching of mathematics.
6. Demonstration method
7. Written work
8. Unit planning
9. Uses of Achievement test. 3×5=15

Scanned with CamScanner

IndianJournals.com

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ: ਪ੍ਰੀਖਿਆਰਥੀ ਭਾਗ ਓ ਅਤੇ ਅ ਵਿਚੋਂ **ਦੋ-ਦੋ** ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 10 ਅੰਕ ਹਨ। ਭਾਗ ਏ ਵਿਚਲੇ ਸਾਰੇ 5 ਸੰਖੇਪ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਨ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 3 ਅੰਕ ਹਨ।

ਭਾਗ—ਓ

1. ਸੰਕਲਪ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ ਸੰਕਲਪ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਮਾਡਲ ਨੂੰ ਢੁੱਕਵੀਆਂ ਗਣਿਤਾਤਮਕ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰੋ। 3,7

2. ਗਣਿਤ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ-ਸਮਾਧਾਨੀ ਵਿਧੀ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਲਾਭ ਅਤੇ ਹਾਨੀਆਂ ਵੀ ਦਰਜ ਕਰੋ। 6,4

ਭਾਗ—ਅ

3. ਗਣਿਤ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚਲੇ ਔਖੇ ਪੜਾਵਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਿਵੇਂ ਕਰੋਗੇ ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਔਖੇ ਪੜਾਵਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ? 5,5

4. ਪਾਠ-ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਸੱਤਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੀ ਜੁਮੈਟਰੀ ਲਈ ਕਲਾ ਵਾਸਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਪਾਠ-ਵਿਉਂਤ ਤਿਆਰ ਕਰੋ। 3,7

ਭਾਗ—ਏ

ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

5. ਗਣਿਤ ਦੇ ਅਧਿਆਪਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਮਾਣਕਾਰੀ ਪਹੁੰਚ
6. ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿਧੀ
7. ਲਿਖਤੀ ਕਾਰਜ
8. ਇਕਾਈ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ
9. ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਪਰਖ ਦੇ ਗੁਣ।

$3 \times 5 = 15$

Scanned with CamScanner